Ympäristöministeriö 20.11.2018

Neuvotteleva virkamies Seija Rantakallio

Lisävastaus ympäristövaliokunnalle; HE 102/2018 vp

1. Merellä sijaitsevat kalankasvatuslaitokset, joiden vuotuinen lisäkasvu on 1 000 000 kg

Yleistä

Suomen viimeisten vuosien tuotanto on ollut noin 13 – 15 miljoonaa kiloa ruokakalaa, josta runsas 80 prosenttia kalasta kasvatetaan merialueella. Merialueen kalankasvattajat tarvitsevat toiminnalleen ympäristöluvan ja vesitalousluvan. Ympäristölupa edellytetään kalankasvatus- ja kalanviljelylaitoksilta, joissa käytetään vähintään 2 000 kg kuivarehua vuodessa tai joissa kalan lisäkasvu on vähintään 2 000 kg vuodessa. Kalankasvatusta ohjataan lisäksi mm. vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelmalla, jonka maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö hyväksyivät yhteisellä päätöksellään vuonna 2014. Suunnitelman tavoitteena on ohjata vesiviljelytuotantoa ympäristön, vesiviljelyelinkeinon ja muiden vesien käyttömuotojen kannalta sopiville vesialueille.

Kalankasvatustoiminta on pistemäistä kuormitusta, jonka vaikutus riippuu lisäkasvun määrään ja käytettävään rehuun perustuvasta ravinnekuormituksesta, alueen veden laadusta ja virtauksista sekä siihen liittyvästä vesien sekoittumisesta. Kalankasvatuksen fosforikuormituksen heikko liukoisuus vähentää jonkin verran sen vesistöä rehevöittävää vaikutusta. Käytettävien rehujen fosforipitoisuudet ovat viimevuosina laskeneet paljon.

Kalankasvatuslaitosten kokorajan määrittely

Hankeluetteloon on tarkoitus sisällyttää hankkeita, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kalankasvatuslaitoksille hankeluetteloon esitetty kokoraja 1 000 000 kg:n vuotuinen lisäkasvu on määritetty yhteistyössä Varsinais-SuomenELY-keskuksen kanssa. Kokorajasta on keskusteltu myös maa- ja metsätalousministeriön kanssa, joka on kannattanut esitettyä kokorajaa. Kokoraja on linjassa kalankasvatuslaitoksia koskevien YVA-menettelyn soveltamista koskevien yksittäistapauspäätösten (6 kpl vuosina 2006-2018) kanssa, joista kahdessa edellytettiin YVA-menettelyä. Nämä päätökset koskivat 1 000 000 kg:n ja 2 000 000 kg:n vuosittaisen lisäkasvun laitoksia. YVA-menettelyä ei yksittäistapauspäätöksissä edellytetty laitoksilta, joiden vuosittainen lisäkasvu oli alle ja yhdessä hankkeessa tasan 1 000 000 kg.

Kokorajan vertailu muihin hankeluettelon hankkeisiin

Kalankasvatuslaitosten ravinnepäästöjä voidaan verrata muiden hankeluettelon hankkeiden ravinnepäästöihin.

Hankeluettelossa olevan 3 000 lihasian sikalan on arvioitu aiheuttavan fosforin osalta 7 800 kg/a kuormituksen ja typen osalta 38 100 kg/a kuormituksen. Hankeluettelossa olevan 900 emakon (porsaineen) emakkosikalan on puolestaan arvioitu aiheuttavan 7 830 kg/a fosforikuormituksen ja 30 600 kg/a typpikuormituksen. Edelleen hankeluettelossa olevan 100 000 asukasvastineluvun (avl) jäteveden puhdistamon on arvioitu aiheuttavan 164 250 kg/a typpikuormituksen (laskennassa käytetty 10 g/asukas/vrk) ja 5 475 kg/a fosforikuormituksen (puhdistusteho 95 %).

Oulun kaupungin merialueella sijaitsevaa 1 000 000 kg vuosittaisen lisäkasvun kalankasvatuslaitosta koskevassa YVA-menettelyn soveltamista koskevassa yksittäistapauspäätöksessä (POPELY/721/2016, päätös 16.5.2016) on verrattu hankkeen ravinnekuormitusta hankeluettelon hankkeiden kuormitukseen. Hankkeen vuotuiseksi kuormitukseksi arvioitiin fosforin osalta 3 592 kg/a ja typen osalta 35 125 kg/a. Tämä vastaisi fosforin osalta 1 382 lihasian sikalan, 413 emakon sikalan tai 65 619 avl jäteveden puhdistamon kuormitusta. Typen osalta se vastaisi 2 766 lihasian sikalan, 1 033 emakon sikalan tai 21 385 avl jäteveden puhdistamon kuormitusta. Tältä Oulun kaupungin merialueelle suunnitellulta hankkeelta ei ELY-keskuksen päätöksessä edellytetty YVA-menettelyä.

Kustavin kunnassa merialueella sijaitsevaa 1 000 000 kg vuosittaisen lisäkasvun kalankasvatuslaitosta koskevassa YVA-menettelyn soveltamista koskevassa yksittäistapauspäätöksessä (VARELY/2005/2017, päätös 25.1.2018) hankkeen vuotuiseksi kuormitukseksi on arvioitu fosforin osalta 4 280 kg/a ja typen osalta 40 200 kg/a. Tämä vastaisi fosforin osalta 1 646 lihasian sikalan, 491 emakon sikalan tai 78 173 avl jäteveden puhdistamon kuormitusta sekä typen osalta 3 165 lihasian sikalan, 1 182 emakon sikalan tai 24 475 avl jäteveden puhdistamon kuormitusta. Kyseiseltä Kustavin kunnan merialueelle suunnitellulta hankkeelta edellytettiin ELY-keskuksen päätöksellä YVA-menettely.

Hankeluetteloon esitetty kalankasvatuslaitosten kokoraja vastaa näin ollen fosforikuormituksen osalta karkeasti katsoen noin puolta hankeluetteloon sisällytettyjen sikaloiden fosforikuormituksesta ja kolmea neljäsosaa hankeluetteloon sisällytettyjen jätevedenpuhdistamojen fosforikuormituksesta. Typpikuormituksen osalta esitetty kalankasvatuslaitosten kokoraja puolestaan vastaa karkeasti katsoen sellaisenaan hankeluetteloon sisällytettyjen sikaloiden typpikuormitusta ja yhtä neljäsosaa hankeluetteloon sisällytettyjen jätevedenpuhdistamojen typpikuormituksesta.

2. Kalankasvatuslaitosten YVA-rajat muissa Pohjoismaissa

Ruotsissa YVA-menettely vaaditaan kalankasvatuslaitoksilta, joissa käytetään vuodessa yli 40 tonnia rehua. Tarkastelluissa kalankasvatushankkeissa rehukerroin on ollut 1,05–1,1, eli 1 000 000 kg:n lisäkasvuun kuluu vuosittain rehua 1 050 000–1 100 000 kg, mikä on huomattavasti enemmän kuin Ruotsin YVA-menettelyn edellyttämä rehumäärä. Määrät eivät ole kuitenkaan suoraan vertailukelpoisia, sillä Ruotsissa on omaksuttu menettely, jossa osa YVA-menettelyn vaativista hankkeista edellyttää ns. pienen YVA-menettelyn ja osa ns. suuren YVA-menettelyn. Näistä kahdesta vain suuri YVA-menettely on rinnastettavissa kansallisessa lainsäädännössämme ja YVA-direktiivissä tarkoitettuun YVA-menettelyyn. Ruotsalaisessa lainsäädännössä ei ole määritelty kokorajoja pienen ja suuren YVA-menettelyn vaativille hankkeille. Lisäksi vertailua hankaloittaa se, että Ruotsissa suurtenkin YVA-menettelyjen kynnys on matalampi kuin Suomessa.

Tanskassa ja Virossa kalankasvatuslaitokset eivät sisälly YVA-menettelyn aina vaativien hankkeiden luetteloon.

3. Nautatilojen keskimääräinen koko

Vuonna 2016 lypsykarjatiloista noin 20 % oli yli 50 lypsylehmän tiloja ja noin 5 % yli 150 lypsylehmän tiloja. MTK:n tietojen mukaan Suomessa oli vuonna 2016 muutamia 250 - 350 lypsylehmän tilaa ja pari yli 400 lypsylehmän tilaa.

Lihanautatiloista arviolta 25 % oli vuonna 2016 vähintään 100 naudan tiloja. Emolehmätilojen keskikoko on ollut alle 30 lehmää, mutta sen on ennustettu kasvavan yli 40 lehmään. Noin 15 %:lla tiloista on yli

50 emolehmää. Arviolta 150 tilalla oli vähintään 300 lihanautaa tai 380 emolehmää. Lisäksi on tiedossa kaksi vähintään 800 lihanaudan tilaa.

Nautatilojen kokoa koskevat tiedot ovat vuodelta 2016, jonka jälkeen tilakoot ovat kuitenkin kasvaneet voimakkaasti, ja kasvua on odotettavissa myös tulevaisuudessa. Tilastoa niiden hankkeiden kokoluokasta, joille on haettu ympäristölupaa ei ole valmiina saatavilla, mutta tiedot voidaan toimittaa tarvittaessa.

4. <u>Nautakarjan eläinyksiköt verrattuna 3000 lihasian sikalaan</u>

   Mikäli halutaan tarkastella, millaiset kokorajat vastaisivat nautakarjalla 3000 lihasian sikalaa perustuen ympäristönsuojelulain (527/2014) eläinyksikkökertoimiin, saataisiin tarkoiksi luvuiksi seuraavat: 278 lypsylehmää, 698 emolehmää ja 526 lihanautaa.